

Przedmiotowe zasady oceniania

Ogólne zasady oceniania

Ocenianie ucznia wiąże się z modelem szkoły.

Historyczne już systemy psychopedagogiczne nadal mają wpływ na współczesne praktyki edukacyjne.

Szkola tradycyjna – w pierwszej połowie XIX w. niemiecki uczonec Jan Fryderyk Herbart zaproponował opis systemu skutecznego kształcenia. Zasady dydaktyki proponowane przez Herbarta opierały się na bardzo silnym autorytecie nauczyciela.

Głównym celem edukacji było wówczas **wyrabianie dyscypliny uczniów**. Program nauczania koncentrował się **na podawaniu treści**.

Łatwo było wtedy oceniać ucznia. Najmniejsze wykroczenia były karane w imię zachowania posłuszeństwa i dyscypliny. Dominacja metod podawczych, sztywne ramy programowe i dyscyplina były podstawą kryteriów oceniania.

Ocenianie przy takich założeniach musiało być **instrumentalne**. Stopień szkolny stał się jeszcze jednym narzędziem indoktrynacji społeczeństwa.

Behawioryzm – psychologowie doszli do wniosku, że naukowej obserwacji należy poddać jedynie bodźce działające na jednostkę i ich reakcje. Założenia teoretyczne behawiorystów mają największe konsekwencje dla procesu oceniania. Ocenę szkolną ucznia potraktowano jako rodzaj nagrody lub kary.

Kluczowymi pojęciami mającymi wpływ na praktykę oceniania było wzmocnienie pozytywne oraz kara.

Bodźce i reakcje oceniania w teorii behawioralnej

Pojęcie	Pierwotna reakcja ucznia (zachowanie)	Działanie nauczyciela	Konsekwencje w zachowaniu ucznia
Wzmocnienie pozytywne	Uczeń, który nie odrabiał zadań domowych, oddał poprawnie wykonane zadanie	Stawia ocenę bardzo dobrą	Częściej oddaje poprawnie wykonane zadania domowe
Wzmocnienie negatywne	Po raz pierwszy przyszedł poprawić/zaliczyć materiał oceniony na ocenę niedostateczną	Skreśla ocenę negatywną	Częściej przychodzi do nauczyciela zaliczać/poprawiać oceny negatywne
Kara w zakresie nauczania przedmiotowego	Nie przygotował się do lekcji, nie odrobił zadania w ustalonym terminie	Wpisuje ocenę niedostateczną	Wywiązuje się z zadań terminowo
Kara w zakresie zachowania	Opuścił bez usprawiedliwienia zajęcia lekcyjne	Odejmuje punkty z liczby, która na koniec semestru wyznacza ocenę z zachowania	Przestaje wagarować

Psychologia humanistyczna – zwraca uwagę, że człowiek jest nierozdzielnie łączy ciałą, intelektu, emocji i duchowości.

Rolą nauczyciela jest doprowadzenie do stanu, w którym uczeń uzyska samostereowność – zrozumie siebie, będzie czerpał zadowolenie z działania.

Szkoła ukierunkowana na efekt kształcenia – nauczanie technologiczne.

Postanowienia oceniania, takie jak: sterowność, umiejętność swobodnego podejmowania decyzji, zwiększenie świadomości własnych zachowań mają za małą wartość operacyjną. Trudno bowiem przekonać ucznia i jego rodziców, że dziecko w trakcie nauki posiadało odpowiednie umiejętności i radzi sobie lepiej w danym przedmiocie nauczania niż dotychczas. Dlatego kryteria oceniania nie mogą być ogólnikowe, muszą być sprecyzowane w sposób operacyjny (szczegółowy), jasny i czytelny dla ucznia i jego rodziców. Uczeń ma prawo wiedzieć, czy przybliży się, czy oddala od postawionego celu. Będzie się szybciej uczył, gdy dostanie informacje, jakie umiejętności już posiada, jakie musi jeszcze opanować i jak tego ma dokonać.

Te informacje musi uczniowi dostarczyć nauczyciel przez **przedmiotowe zasady oceniania**. Jeżeli nauczyciel opisze wymagania w kategoriach wiedzy, umiejętności i zachowań, które dadzą się zmierzyć, zaobserwować, to uczeń będzie jasno widział, w jakiej sytuacji się znajduje. Takie ocenianie to **ocenianie wspomagające** ucznia w jego wysiłkach edukacyjnych.

Ocenianie systemu kształcenia to ocenianie treści kształcenia + ocenianie organizacji kształcenia + ocenianie wyposażenia dydaktycznego + ocenianie działań nauczyciela + ocena spełnionych wymagań przez ucznia.

Ewaluacja spełnienia wymagań stawianych przed uczniem składa się z dwóch etapów:

1. Sprawdzenie – zbieranie za pomocą różnych technik, informacji o wynikach kształcenia.
2. Ocenianie – wartościowanie zebranych w trakcie sprawdzania informacji przez wystawienie ocen w skali stopni szkolnych.

Sprawdzanie to upewnianie się, czy uczniowie opanowali daną czynność (element treści nauczania); to zbieranie informacji o wynikach pracy ucznia za pomocą różnych technik.

Ocenianie uczniów to wartościowanie spełnienia wymagań edukacyjnych według określonych kryteriów i wyrażenie ich obowiązującą skalą stopni szkolnych.

Zgodnie z rozporządzeniem MEN w sprawie warunków i sposobu oceniania, ocena ucznia polega na rozpoznaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości, umiejętności i sposobów postępowania w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej oraz przyjętego i realizowanego programu nauczania.

Zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 r.:

§ 7. Przy ustalaniu oceny z wychowania fizycznego, techniki, zajęć technicznych, plastyki, muzyki i zajęć artystycznych należy w szczególności brać pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć.

Oprócz **oceniania dydaktycznego** stosujemy także **ocenianie społeczno-wychowawcze**. Jest ono wielokryterialne. Obejmuje takie obszary działań ucznia, jak:

- właściwą postawę społeczną;
- ekonomiczne podejście do własnych przedsięwzięć;

- przedsiębiorczość w planowaniu działań;
- gotowość do współpracy z grupą;
- dbałość o środowisko.

Przedstawiona niżej propozycja może okazać się pomocna przy ocenie pracy ucznia.

Charakterystyka postaw i zachowań na poszczególne oceny

Dopuszczająca 2	Dostateczna 3	Dobra 4	Bardzo dobra 5	Celująca 6
<ul style="list-style-type: none"> nie przeszkadza innym w zdobywaniu wiedzy i umiejętności, na polecenie nauczyciela wykonuje proste czynności związane z przedmiotem, pracę rozpoczyna bez wcześniejszego jej przemyślenia, często jest nieprzygotowany do lekcji 	<ul style="list-style-type: none"> jest bierny, nie zabiera głosu, wykonuje polecenia nauczyciela, potrafi wymienić, na czym polega planowanie pracy, ale na ogół jej nie planuje, napotykając trudności, szybko się zniechęca do dalszej pracy, trzeba go ponownie do niej motywować, na miejscu pracy często jest bałagan, narzędzi nie zawsze używa zgodnie z ich przeznaczeniem, sporadycznie jest nieprzygotowany do zajęć 	<ul style="list-style-type: none"> czynnie uczestniczy w lekcji, zgłasza się do odpowiedzi, zadania powierzone przez nauczyciela wykonuje samodzielnie, potrafi wyjaśnić, dlaczego planowanie pracy ma duże znaczenie dla właściwego jej przebiegu, potrafi zaprojektować miejsce pracy, nie zawsze utrzymuje na nim porządek, posługuje się narzędziami i urządzeniami, w sposób bezpieczny, zgodnie z ich przeznaczeniem, napotykając trudności, prosi o pomoc, potrafi współpracować z innymi, zdarzają mu się pojedyncze przypadki, że jest nieprzygotowany do lekcji 	<ul style="list-style-type: none"> czynnie uczestniczy w lekcji, zgłasza się do odpowiedzi, zadania powierzone przez nauczyciela wykonuje samodzielnie, zawsze przed rozpoczęciem pracy planuje ją, potrafi zaprojektować miejsce pracy, zawsze utrzymuje na nim porządek, posługuje się narzędziami i urządzeniami w sposób bezpieczny, zgodnie z ich przeznaczeniem, napotykając trudności, podejmuje próby ich przezwyciężenia, tylko w ostateczności prosi o pomoc, gdy dysponuje czasem, pomaga słabszym uczniom w pracy, potrafi kierować pracą innych (w grupie), zawsze przygotowany do lekcji 	<ul style="list-style-type: none"> jest kreatywny, często dzieli się swoimi pomysłami, inspiruje innych do aktywności, proponuje nowe rozwiązania rozpatrywanych problemów (konstrukcji itp.)

Etapy procesu oceniania:

- wybór kryterium oceny (wymagania programowe);
- usystematyzowany podział treści nauczania (wskazanie zakresu wymagań);
- ustalenie szczegółowych wymagań (np. dotyczących wiedzy, opanowania określonych operacji technologicznych, właściwego posługiwania się przyborami, przyrządami i narzędziami, organizacji pracy, sporządzania dokumentacji technicznej);

- budowanie skali ocen;
- zastosowanie tej skali do sprawdzenia poziomu spełnienia wymagań.

W praktyce szkolnej stosujemy nie tylko ocenianie wspierające, ale także ocenianie aktywne, intuicyjne, jednostronne.

Ocenianie aktywne to ocenianie, w którym czynny udział biorą uczniowie, współpracując jednocześnie z nauczycielem. Jest przeciwieństwem **oceniania biernego**, całkowicie zdominowanego przez nauczyciela. Ocenianie bierne we współczesnej szkole powinno być ograniczone do minimum.

Ocenianie intuicyjne to proces ustalania i komunikowania ocen opierający się na intuicyjnym przekonaniu o wartości pracy ucznia. Ocena ta jest zbudowana na doświadczeniu i silnie zabarwiona emocjonalnie.

Ocenianie jednostronne obejmuje wymagania poznawcze dotyczące zapamiętywania wiadomości z ograniczeniem celów wychowawczych i psychomotorycznych.

Wyniki oceniania są przedstawiane uczniowi i jego rodzicom za pomocą **oceny opisowej i oceny w skali stopni szkolnych**.

Ocena opisowa to pisemna informacja o wyniku kształcenia wyrażona w formie zwięzłego komentarza dotyczącego spełnienia wymagań, ich uwarunkowań oraz zaleceń dydaktyczno-wychowawczych.

Ocena szkolna jest informacją o wyniku kształcenia, zawierającą stopień szkolny z komentarzem dydaktycznym.

Ocenianie wewnątrzszkolne ma na celu:

- informowanie ucznia o poziomie spełnienia wymagań programowych (wiedza, umiejętności manualne, poprawny sposób postępowania w określonych sytuacjach);
- udzielanie uczniowi pomocy w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju (rozwijanie zainteresowań technicznych);
- motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce;
- dostarczenie uczniowi, prawnym opiekunom, innym nauczycielom informacji o postępach, trudnościach w nauce oraz o specjalnych uzdolnieniach i osiągnięciach (technicznych);
- umożliwienie nauczycielowi doskonalenia organizacji metod pracy dydaktycznej oraz opracowywania modułowych programów nauczania i ich ewaluacji.

Ocenianie wewnątrzszkolne obejmuje:

- formułowanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych niezbędnych do uzyskania pozytywnych ocen śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych;
- przeprowadzenie egzaminów klasyfikacyjnych.

Wymagania programowe to rozpisanie na zadania operacyjne wymagań ogólnych i szczegółowych ujętych w *podstawie programowej kształcenia ogólnego*.

W cyklu „Technika na co dzień” w modułowym programie nauczania zajęć technicznych w klasach 4–6 wymagania programowe zostały rozpisane w sposób szczegółowy w planach dydaktyczno-wychowawczych. Ponieważ każdy nauczyciel dostosowuje plany dydaktyczno-wychowawcze do własnych warunków szkolnych (regulamin pracy szkoły), modyfikacji ulegną także szczegółowe wymagania programowe.

Również zgodnie z rozporządzeniem MEN każda placówka szkolna opracowuje własne **zasady oceniania wewnątrzszkolnego (ZOW)**.

Opracowane przez nauczycieli w ramach wewnątrzszkolnych zasad oceniania wymagania i kryteria ocen w zakresie poszczególnych obszarów edukacyjnych tworzą **przedmiotowe zasady oceniania (PZO)**.

Ocenianie uczniów jest sprawą niezmiernie trudną, a na *zajęciach technicznych* w szczególności, ze względu na bardzo różnorodne formy aktywności ucznia na zajęciach. Uczniowie przed przystąpieniem do pracy powinni znać szczegółowe kryteria, jakie zostaną przyjęte podczas oceniania ich wysiłku, zaangażowania, a także to, że przy ocenianiu zostanie uwzględniona precyzja i estetyka oraz poprawność wykonania zleconego zadania. Kryteria oceniania powinny być sprecyzowane jasno i czytelnie dla ucznia. Dajmy szansę wszystkim uczniom na odczucie zadowolenia, gdyż nawet w najsłabiej wykonanym zadaniu można znaleźć element zasługujący na pochwałę.

Dla Modułu I. **Informacja, bezpieczeństwo, technologia** proponuje się przyjąć następujące kryteria przy tworzeniu przedmiotowych zasad oceniania.

- **Wymagania podstawowe** do zaliczenia przedmiotu:

Uczeń:

- 1) zna podstawowy zasób pojęć, rozumie je i potrafi opisać zjawiska fizyczno-techniczne;
- 2) sporządza prostą dokumentację techniczną według zasad rysunku technicznego i normalizacji;
- 3) przy sporządzaniu dokumentacji stosuje piktogramy, symbole, schematy;
- 4) wykonuje proste projekty;
- 5) zna właściwości podstawowych surowców i materiałów;
- 6) dobiera odpowiedni materiał do zaprojektowanej konstrukcji;

- 7) zna podstawowe operacje technologiczne i wykonuje je prawidłowo;
- 8) projektuje proces technologiczny dla danego przedmiotu (ustala kolejność czynności);
- 9) przy pomocy nauczyciela właściwie organizuje czas pracy;
- 10) zna podstawowe urządzenia techniczne, narzędzia, przyrządy i przybory;
- 11) dobiera właściwie narzędzia do operacji technologicznej, poprawnie się nimi posługuje;
- 12) pod nadzorem nauczyciela organizuje stanowisko pracy, oszczędza materiały;
- 13) zachowuje ergonomiczną postawę podczas pracy;
- 14) dba o ład i porządek na stanowisku pracy.

- **Wymagania rozszerzone:**

Uczeń:

- 1) swobodnie posługuje się słownictwem technicznym, rozumie je i stosuje w wypowiedziach, używając wiele pojęć specjalistycznych; argumentuje swoje stanowisko;
- 2) stosuje zasady rysunku technicznego i normalizacji przy sporządzaniu samodzielnych rozbudowanych projektów;
- 3) czyta i analizuje gotowe dokumentacje techniczne oraz instrukcje obsługi, opracowuje własne projekty lub zgłasza racjonalizatorskie pomysły usprawniające gotowe projekty;
- 4) zna właściwości surowców i materiałów oraz ich cechy;
- 5) dobiera właściwy materiał do zaprojektowanej przez siebie konstrukcji;
- 6) ustala proces wytwórczy, dobiera właściwe operacje technologiczne;
- 7) obsługuje prawidłowo urządzenia techniczne;
- 8) samodzielnie dobiera narzędzia, przyrządy i przybory do właściwego procesu obróbczego;
- 9) zna budowę i działanie narzędzi, stosuje je prawidłowo podczas operacji technologicznych, usuwa podstawowe usterki;
- 10) bezpiecznie i ergonomicznie organizuje swoje stanowisko pracy;
- 11) oszczędnie i ekologicznie stosuje materiały;
- 12) ustala harmonogram i czas pracy;
- 13) dba o ład i porządek na stanowisku pracy;
- 14) pełni funkcje grupowego, narzędziowego lub porządkowego.

Komentarz do budowania kryteriów ocen w Module I, II i III

Ocena, którą wystawiamy uczniowi powinna być oceną jawną.

Ocena jawna wynikająca z wcześniej przedstawionych kryteriów daje możliwość rzeczowej dyskusji, argumentowania własnej samooceny. Samoocena to nauka komunikowania się, przedstawiania własnego stanowiska w sposób rzeczowy; to także uczenie się prezentacji własnych osiągnięć. Warto również pamiętać, że ocena wpływa na ucznia pozytywnie tylko wówczas, gdy jest uznawana za słuszną, a stosunek nauczyciela do ucznia w procesie oceniania jest życzliwy.

Uczeń powinien być przekonany o tym, że:

- nauczyciel ocenia przede wszystkim jego osiągnięcia, a nie szuka głównie braków i niedociągnięć;
- ocena stanowi informację o spełnieniu wymagań programowych;

- ocena nie pełni funkcji kary czy nagrody;
- ze słabszej oceny powinien wyciągnąć właściwe wnioski;
- może szukać u nauczyciela wskazówek, co zrobić, aby uzyskać lepsze wyniki.

Nauczyciel powinien występować w roli nie tylko eksperta określonego przedmiotu, ale doradcy, który pomaga, koryguje, podpowiada techniki uczenia się odpowiednie do możliwości i poziomu ucznia.

Ocenianie więc powinno:

- jasno określać cele oceniania;
- ustalać jasne, przejrzyste kryteria;
- zachęcać i motywować;
- różnicować;
- rzetelnie i obiektywnie sprawdzać osiągnięcia uczniów;
- stosować informację zwrotną;
- skłaniać do refleksji.

Tak prowadzone ocenianie wspiera rozwój szkolny ucznia i działania, które on podejmuje.

O ocenianiu uczniów nauczyciel myśli już w momencie planowania procesu kształcenia, czyli nauczania–uczenia się.

Procedura poprawnego, jasnego, czytelnego, wymiernego oceniania powinna wyglądać następująco:

1. Planując lekcję, zastanów się, czego chcesz nauczyć swoich uczniów i dlatego właśnie tego.
2. Wyznacz cele, jakie chcesz osiągnąć.
3. Zapoznaj z celami swoich uczniów.
4. Przed lekcją zastanów się, jakie pytania kluczowe zadasz uczniom.
5. Pod koniec lekcji sprawdź z uczniami, czy założone cele zostały osiągnięte.
6. Planując zadania techniczne, ćwiczenia badawczo-manualne, pracę z kartami pracy i kartami ćwiczeń, określ wymagania w sposób operacyjny.
7. Kryteria oceniania ustal wspólnie z uczniami.
8. Stosuj na lekcjach metody aktywne i aktywizujące – stwarzają one atmosferę sprzyjającą uczeniu się; metody podające ograniczają myślenie i kreatywność uczniów i należy ograniczać ich stosowanie.
9. Stosuj wiedzę w praktyce.
10. Korzystaj z błędów popełnionych przez uczniów; mogą być inspiracją do znalezienia poprawnego rozwiązywania problemów dydaktycznych (metody problemowe).
11. Ucz pracy grupowej i wzajemnego oraz obiektywnego oceniania wspólnego wkładu pracy.
12. Korzystaj z informacji przekazywanej przez uczniów dotyczących oceniania.
13. Stosuj informację zwrotną: Co uczeń zrobił dobrze? Co trzeba poprawić? Jak trzeba to poprawić? Udziel wskazówek na przyszłość.
14. Stosuj różne techniki pozyskiwania informacji od uczniów.
15. Stosuj ocenę koleżeńską i samoocenę.
16. Współpracuj z rodzicami.
17. Wyjaśnij uczniom PZO.
18. Poproś rodziców, by pytali swoje dzieci: Czego się dzisiaj nauczyłeś na lekcjach?, a dopiero później: Jak to zostało ocenione?

Aby ocenić działania ucznia i stopień spełnienia wymagań programowych, prowadzimy czynności sprawdzające.

Sprawdzenie stopnia realizacji wymagań jest upewnieniem się, czy uczniowie potrafią wykonać określone czynności. By móc je sprawdzić, musimy je określić i ustalić pewne decyzje, dotyczące:

- **przebiegu** każdej czynności (postaci, faz wykonania, czasu do dyspozycji);

- **warunków jej wykonania** (zachęta, instrukcja, dostępne informacje, wyposażenie, organizacja);
- oczekiwanego **wyniku** (jakości wykonania, całościowego wytworu, dopuszczalnych błędów).

Część tych decyzji podejmujemy już w procesie normowania wymagań programowych, pozostałe decyzje poprzedzają bezpośrednio sprawdzanie.

Układem odniesienia wyniku sprawdzania jest tu założenie pewnego stanu rzeczywistego (wymagań podstawy programowej i programu nauczania). Sprawdzenia stanu rzeczywistego efektów kształcenia dokonujemy przez pomiar dydaktyczny.

W celu usprawnienia oceniania wybranych działań ucznia zostały opracowane karty oceny (Karta oceny pracy indywidualnej ucznia, Karta oceny pracy grupy, Karta oceny wypowiedzi ustnej ucznia, Karta oceny pracy wytwórczej).

Moduł I.
Ocena pracy indywidualnej ucznia

Lp.	Przedmiot oceny	Ocena	Kryterium oceny
1	Podejmowanie i planowanie działań (zadań)	bardzo dobra	jest inicjatorem działań, planuje samodzielnie, wprowadza nowe rozwiązania, wspiera swoich kolegów w działaniu
		dobra	podejmuje zadania, samodzielnie planuje prace
		dostateczna	wykonuje nieskomplikowane zadania, wymaga wsparcia nauczyciela, planuje i konsultuje z nauczycielem
		dopuszczająca	pracuje na polecenie nauczyciela, samodzielnie nie podejmuje żadnych działań, pracuje według

Lp.	Przedmiot oceny	Ocena	Kryterium oceny
			narzuconego planu
2	Wykonanie podjętych zadań	bardzo dobra	wprowadza innowacyjne rozwiązania, jest kreatorem działań
		dobra	dobiera materiały, ustala samodzielnie tok postępowania i sposób realizacji
		dostateczna	dobiera materiały, ustala kolejność wykonania, realizuje, konsultuje z nauczycielem
		dopuszczająca	nie potrafi samodzielnie: dobrać materiałów oraz narzędzi, ustalać toku wykonania
3	Organizacja i bezpieczeństwo pracy	bardzo dobra	zwraca uwagę na ergonomię stanowiska pracy i bezpieczne metody pracy
		dobra	samodzielnie organizuje stanowisko pracy, zwraca uwagę na zachowanie zasad bhp
		dostateczna	organizuje stanowisko pod kierunkiem nauczyciela, stara się pracować bezpiecznie
		dopuszczająca	stanowisko pracy organizuje nauczyciel i czuwa nad bezpieczeństwem ucznia podczas pracy
4	Wyniki pracy	bardzo dobra	wzbogacona o własne rozwiązania racjonalizatorskie, estetyczna, wykonana wzorcowo
		dobra	praca zgodna z projektem, estetyczna, terminowo wykonana
		dostateczna	uchybień projektowe; praca wykonana poprawnie, terminowo
		dopuszczająca	praca niezgodna z projektem, mało estetyczna, wykonana nieterminowo

Ocena pracy grupowej uczniów

Lp.	Przedmiot oceny	Ocena	Kryterium oceny
1	Organizacja pracy	bardzo dobra	podjętą rolę zgodnie z osobistymi predyspozycjami, pracują bezkonfliktowo

		dobra	samodzielnie rozdzielają role, starają się wywiązywać z powierzonych funkcji
		dostateczna	role przydziela nauczyciel, uczniowie identyfikują się z przydzielonymi rolami
		dopuszczająca	brak akceptacji powierzonych ról w grupie, podział został narzucony przez nauczyciela
2	Komunikacja w grupie	bardzo dobra	rozumieją się, wyciągają wnioski, dochodzą do konsensusu
		dobra	argumentują swoje stanowiska, dbają o jedność grupy, starają się sami rozwiązać konflikty
		dostateczna	stosują aluzje i dygresje, wymagają ingerencji nauczyciela
		dopuszczająca	wywiązują się konflikty, które łagodzi nauczyciel
3	Wkład w pracę grupy	bardzo dobra	pracują samodzielnie, konsultują się z liderem grupy
		dobra	równomiernie rozdzielają zadania, pracują samodzielnie
		dostateczna	przydzielają zadania samodzielnie, ale proszą o akceptację nauczyciela
		dopuszczająca	nie potrafią samodzielnie rozdzielić pracy wśród członków grupy
4	Przedstawienie rezultatów pracy	bardzo dobra	prezentację wzbogacają o reklamę pracy swojej grupy
		dobra	samodzielną prezentację popierają argumentami
		dostateczna	wyniki swojej pracy prezentują samodzielnie po konsultacji z nauczycielem
		dopuszczająca	przygotowują prezentację pod kierunkiem nauczyciela

Ocena wypowiedzi ustnej ucznia

Lp.	Przedmiot oceny	Ocena	Kryterium oceny
1	Rzeczowość odpowiedzi	bardzo dobra	odpowiedź wzbogacona o informacje uzyskane na podstawie własnych poszukiwań

		dobra	odpowiedź płynna, poprawna merytorycznie, wyczerpująca
		dostateczna	podstawowy zakres wiedzy
		dopuszczająca	błędy rzeczowe w zakresie tematyki wypowiedzi
2	Uzasadnienie odpowiedzi	bardzo dobra	odpowiedź rozwinięta o własne zainteresowania i uargumentowana
		dobra	odpowiedź poparta własnymi przemyśleniami
		dostateczna	interpretuje posiadaną wiedzę i uzasadnia odpowiedź
		dopuszczająca	nie potrafi uzasadnić wypowiedzi
3	Język wypowiedzi	bardzo dobra	wzbogacony o duży zasób słów
		dobra	odpowiedź swobodna; uczeń zna i poprawnie stosuje słownictwo techniczne
		dostateczna	odpowiedź krótkimi, prostymi zdaniami, samodzielna
		dopuszczająca	odpowiedź złożona z pojedynczych słów, wymaga dodatkowych pytań nauczyciela
4	Sposób prezentacji	bardzo dobra	ciekawy, interesujący, poszerzony o opracowane własnoręcznie pomoce
		dobra	płynny, wzbogacony o rysunki schematyczne, wykresy
		dostateczna	uporządkowany, krótki
		dopuszczająca	chaotyczny, monotony

Ocena pracy wytwórczej

Lp.	Przedmiot oceny	Ocena	Kryterium oceny
1	Przygotowanie dokumentacji	bardzo dobra	projekt rozbudowany, ze szczegółowymi rysunkami elementów; plan pracy przemyślany ze wskazaniem czasowym wykonania operacji

Lp.	Przedmiot oceny	Ocena	Kryterium oceny
	<p>technicznej wyrobu</p> <ul style="list-style-type: none"> • samodzielność wykonania projektu, • zgodność z zasadami rysunku technicznego, • opracowanie planu wykonania, • wprowadzenie elementów usprawnień konstrukcyjnych 		technologicznych; rozwiązania racjonalizatorskie
		dobra	projekt rozwinięty, zgodny z zasadami rysunku technicznego; samodzielnie opracowany plan wykonania; wprowadzone usprawnienia konstrukcyjne
		dostateczna	samodzielne wykonanie nieskomplikowanego projektu; zachowanie podstawy rysunku technicznego; uproszczony plan pracy; próby usprawnień konstrukcyjnych wymagające akceptacji nauczyciela
		dopuszczająca	projekt przygotowany przez nauczyciela i analizowany z uczniem; opracowanie planu pod kierunkiem uczącego; nieskomplikowana konstrukcja przedmiotu
2	<p>Realizacja zadania technicznego</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizacja stanowiska pracy, • wykorzystanie czasu pracy, • oszczędność materiału, • dobór narzędzi i przyborów, • poprawność posługiwania się narzędziami i przyborami, • stopień samodzielności podczas pracy 	bardzo dobra	samodzielnie organizuje własne stanowisko pracy i pomaga kolegom; samodzielnie dobiera narzędzia z zastosowaniem przyrządów; wprowadza nowe materiały i usprawnienia technologiczne; praca wzorcowa; pomaga przy pracy słabszym uczniom
		dobra	samodzielnie organizuje stanowisko pracy; właściwie dobiera narzędzia i przybory; oszczędza materiał; pracę wykonuje samodzielnie i w terminie
		dostateczna	stanowisko pracy uczeń organizuje pod kontrolą nauczyciela; sam dobiera narzędzia, przybory i prosi o akceptację nauczyciela; wymaga nadzoru podczas pracy i zwrócenia uwagi na właściwe zastosowanie narzędzi i przyborów; uczeń zwraca uwagę na oszczędne gospodarowanie materiałem
		dopuszczająca	stanowisko organizuje nauczyciel; ustala także czas wykonania pracy; dobiera właściwe narzędzia i przybory; przeprowadza instruktaż użycia narzędzi i przyborów, nadzoruje wykonanie pracy przez ucznia; znikoma oszczędność materiału przez ucznia
3	<p>Stopień opanowania przez ucznia operacji technologicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • przenoszenie wymiarów na materiał, • cięcie materiału, • obróbka materiału, • łączenie elementów, • czynności wykończeniowe 	bardzo dobra	samodzielnie nanosi wymiary na materiał, nawet gdy przedmiot ma skomplikowaną budowę; dobiera właściwe metody cięcia i obróbki materiału; stosuje nowe technologie połączeń; pracuje wzorowo
		dobra	samodzielnie przenosi wymiary na materiał; tnie i łączy elementy zgodnie z dobraną do materiałów obróbką; wykańcza starannie; dodaje elementy zdobnicze
		dostateczna	ma trudności z przeniesieniem wymiarów na materiał; wymaga pomocy nauczyciela; tnie materiał pod kontrolą nauczyciela; łączy elementy, używając prostych połączeń; pracuje estetycznie
		dopuszczająca	odwzorowuje od szablonu przygotowanego przez nauczyciela; tnie po linii prostej; stosuje nieskomplikowane sposoby połączeń; pracuje mało estetycznie

Lp.	Przedmiot oceny	Ocena	Kryterium oceny
	Ocena gotowego wyrobu <ul style="list-style-type: none"> • zgodność z rysunkiem technicznym, • wykonanie zgodnie z harmonogramem, • użyteczność wyrobu 	bardzo dobra	zgodny z rozwiniętą dokumentacją; skrócony czas pracy; dodatkowo wygospodarowany czas na pomoc kolegom; wysokie walory użyteczności
		dobra	zgodny z rysunkiem; wykonany planowo; użyteczny
		dostateczna	drobne niezgodności z rysunkiem; niewielkie opóźnienia czasowe w wykonaniu; przedmiot nadaje się do użytku
		dopuszczająca	niezgodny z rysunkiem; opóźnienia w terminowym wykonaniu; błędy konstrukcyjne obniżają przydatność wyrobu

Oceniając działania uczniów za pomocą powyższych kart, powinniśmy ustalić przy każdym przedmiocie podlegającym ocenie liczbę punktów dostosowanych do ocen. Podliczenie uzyskanych przez ucznia punktów i przeliczenie ich na ocenę szkolną ułatwi proces oceniania – dla ucznia stanie się on czytelny, jawny i sprawiedliwy. Uczeń wdrożony do takich zasad oceniania sam będzie już dokonywał samooceny, a dzięki temu będzie kierował własnym procesem edukacyjnym.

Karty projektu i karty oceny projektu są umieszczone w podręczniku ucznia. Nauczyciel, przystępując do omówienia projektu, analizuje z uczniami obie karty.

Nauczyciele posiadający wystarczające doświadczenie, wykorzystując zamieszczone informacje, doskonale poradzą sobie z ustaleniem własnych kryteriów ocen.

Dla nauczycieli mniej doświadczonych, przygotowaliśmy do Modułu II szczegółowe kryteria poszczególnych ocen. Żaden nauczyciel nie powinien stosować ich bezkrytycznie. Jak już wcześniej zwróciliśmy uwagę, należy uwzględnić zarówno warunki, w jakich odbywa się nauka, jak i możliwości dzieci, z którymi pracujemy.

W publikacjach na temat oceniania, które trafiają do Państwa rąk, na ogół są podawane kryteria, poczynając od oceny bardzo dobrej. Proponuję inny układ. Ponieważ wiadomości i umiejętności uczniów narastają, a nie maleją, rozpoczynamy od oceny dopuszczającej. Każdą następną uczeń może otrzymać, spełniając jednocześnie wymagania poprzedzające i obecne. Na przykład ocenę dobrą może otrzymać uczeń spełniający wymagania konieczne, podstawowe i rozszerzające.

Kryteria ocen w zakresie Modułu II

Ocena Oceniana tematyka	Wymagania konieczne	Wymagania podstawowe	Wymagania rozszerzające	Wymagania dopełniające
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra
Wpływ umeblowania i wystroju mieszkania na samopoczucie człowieka. Projektowanie umeblowania mieszkania	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak powinno być oświetlone miejsce do pracy; • w bezpieczny sposób posługiwać się podstawowymi narzędziami do obróbki papieru 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: ciąg komunikacyjny, rzut poziomy mieszkania, ściana nośna, ściana działowa, trzon kominowy, • odczytać rzut poziomy mieszkania, • w prawidłowy, bezpieczny sposób posługiwać się podstawowymi 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaki wpływ na samopoczucie człowieka mają: kształt i ustawienie mebli, zastosowane kolory, oświetlenie itp., • zaprojektować umeblowanie mieszkania zgodnie z zasadami ergonomii, • prawidłowo ciąć, zaginać i sklejać karton 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • zaplanować kolorystykę wyposażenia mieszkania zgodnie z potrzebami mieszkańców; • racjonalnie rozplanować rozmieszczenie pomieszczeń dla poszczególnych członków rodziny

Ocena Oceniana tematyka	Wymagania konieczne	Wymagania podstawowe	Wymagania rozszerzające	Wymagania dopełniające
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra
		narzędziami do obróbki papieru		
Zasady racjonalnego urządzenia kuchni. Zasady prawidłowego przechowywania produktów pożywczych	Uczeń potrafi wyjaśnić: <ul style="list-style-type: none"> dlaczego kuchenka i chłodziarka nie mogą stać obok siebie; dlaczego kuchenka gazowa nie może stać pod oknem; jak przygotować produkty do przechowywania w chłodziarce 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co to jest ciąg roboczy i zaprojektować go z pomocą nauczyciela, prawidłowo rozmieścić produkty żywnościowe w chłodziarce 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> samodzielnie zaprojektować ciąg roboczy, wskazać odpowiednie miejsce na ustawienia chłodziarki 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> zaprojektować rozmieszczenie sprzętu w kuchni z uwzględnieniem ergonomii i zasad bhp
Savoir-vivre przy stole	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> kulturalnie zachować się przy stole 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> prawidłowo ułożyć podstawowe elementy nakrycia stołu 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> prawidłowo nakryć do stołu 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> obsłużyć biesiadników zgodnie z zasadami dobrego wychowania
Wykonanie elementów wystroju stołu	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> prawidłowo ułożyć serwetki w serwetniku 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wykonać elementy zdobnicze stołu według podanego wzoru 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> ubrać stół zgodnie z istniejącymi w tym zakresie tradycjami 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> zaprojektować wystrój stołu w zależności od okoliczności
Racjonalne korzystanie z instalacji wodno-kanalizacyjnej	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> prawidłowo zareagować, gdy zostanie uszkodzona instalacja wodociągowa, prawidłowo zareagować, gdy zostanie uszkodzona instalacja kanalizacyjna 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> podjąć działania mające na celu oszczędzanie wody 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> odczytać schemat instalacji wodno-kanalizacyjnej, wyjaśnić znaczenie oszczędzania wody 	Uczeń potrafi wyjaśnić: <ul style="list-style-type: none"> jak dostarczano wodę do domów w czasach, gdy nie było wodociągów, skutki marnotrawstwa wody, co to jest rzut pionowy domu
Ekonomiczne korzystanie z systemów grzewczych	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak można zmniejszyć koszty ogrzewania mieszkania 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie czynniki mają wpływ na koszty ogrzewania mieszkania 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak ciepło rozchodzi się w powietrzu, 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyciągać prawidłowe wnioski z przeprowadzonych doświadczeń

Ocena Oceniana tematyka	Wymagania konieczne	Wymagania podstawowe	Wymagania rozszerzające	Wymagania dopełniające
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra
			<ul style="list-style-type: none"> narysować spiralę za pomocą cyrkla, ciąć papier po okręgu, przeprowadzać proste doświadczenia 	
Wyjaśnienie istoty prądu elektrycznego. Bezpieczne korzystanie z energii elektrycznej. Koszty związane z korzystaniem z energii elektrycznej	Uczeń potrafi wyjaśnić: <ul style="list-style-type: none"> co to jest bezpiecznik i tablica rozdzielcza, jak postąpić, gdy w domu zgaśnie światło, wyjaśnić, jak należy postąpić w przypadku porażenia prądem 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co to jest obwód elektryczny i odbiornik elektryczny, wyjaśnić, co to jest pion energetyczny, puszkę rozgałęźną, zlokalizować w domu przewody elektryczne, odczytać schemat instalacji elektrycznej, narysować i zmontować obwód szeregowy 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co to jest prąd elektryczny, wyjaśnić, co to jest natężenie i napięcie prądu, narysować i zmontować obwód równoległy, wyjaśnić, jaka jest różnica między obwodem szeregowym i równoległym 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co to jest moc urządzeń elektrycznych, wyjaśnić, od czego zależy ilość zużytej energii elektrycznej, wyjaśnić, w jaki sposób można oszczędzać energię elektryczną, zdiagnozować, dlaczego w obwodzie nie płynie prąd
Bezpieczne korzystanie z urządzeń gazowych	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wskazać miejsca, które może sam obsługiwać, wyjaśnić, jak należy postąpić, gdy w pomieszczeniu czuć zapach gazu 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie zagrożenia istnieją przy nieprzestrzeganiu zasad bhp, wyjaśnić, dlaczego przewody gazowe są malowane na żółto 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> odczytać schemat instalacji gazowej, wyjaśnić, jakie działania należy podjąć w celu oszczędności gazu 	Uczeń potrafi wyjaśnić: <ul style="list-style-type: none"> jakie skutki niesie za sobą marnotrawstwo gazu; dlaczego główne zawory gazowe są umieszczane na zewnątrz budynków
Realizacja projektu	Uczeń wykonuje z pomocą kolegów powierzone mu zadania	Uczeń samodzielnie wykonuje powierzone mu zadania	Uczeń potrafi wspólnie z innymi: <ul style="list-style-type: none"> podejmować decyzję dotyczącą formy opracowania projektu, opracować plan pracy i jej podział między członków grupy 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> podjąć decyzję dotyczącą wyboru tematu, dopilnować prawidłowego przebiegu pracy, w sposób uporządkowany, interesujący przeprowadzić prezentację

Kryteria ocen w zakresie Modułu III.

Ocena Oceniana tematyka	Wymagania konieczne	Wymagania podstawowe	Wymagania rozszerzające	Wymagania dopełniające
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra
Klasyfikacja urządzeń technicznych. Budowa urządzeń technicznych. Schematy blokowe	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, według jakich kryteriów można przeprowadzać klasyfikację urządzeń technicznych, • sklasyfikować urządzenia techniczne według wykonywanej pracy 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzić klasyfikację urządzeń technicznych według wykonywanej pracy i ich konstrukcji 	Uczeń potrafi wyjaśnić: <ul style="list-style-type: none"> • czym różnią się urządzenia mechaniczne od elektromechanicznych, • do czego służą i jak działają przekładnie 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyróżnić w urządzeniach zespół napędowy, przekładnie i zespół roboczy, • narysować schemat blokowy wybranego urządzenia technicznego
Regulacje stosowane w urządzeniach technicznych	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić na dowolnym przykładzie (np. pralki), jakie zmiany w ostatnich latach nastąpiły w budowie urządzeń 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie zmiany w technice mają związek ze zmniejszeniem uciążliwości pracy 	Uczeń potrafi wyjaśnić: <ul style="list-style-type: none"> • jakie zmiany w technice mają związek z niezawodnością działania urządzeń, • jak działają proste regulatory poziomu cieczy 	Uczeń potrafi wyjaśnić: <ul style="list-style-type: none"> • jak zmiany wprowadzane w urządzeniach technicznych wpływają na zwiększenie bezpieczeństwa użytkowania i niezawodność działania urządzeń, • jak działają regulatory temperatury
Zasady bezpiecznego korzystania z urządzeń technicznych	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wymienić dokumenty, w których należy szukać potrzebnych informacji, dotyczących obsługi urządzeń, • wymienić działania zabronione w czasie korzystania z urządzeń technicznych 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyszukiwać w instrukcji potrzebne informacje na temat obsługi urządzenia 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • korzystać z informacji na temat obsługi i konserwacji urządzenia zawartych w instrukcji i karcie gwarancyjnej urządzenia 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wymienić informacje, które powinny się znajdować w instrukcji obsługi, • wyjaśnić zasady bezpiecznego korzystania z urządzeń technicznych
Urządzenia grzewcze	Uczeń potrafi	Uczeń potrafi	Uczeń potrafi	Uczeń potrafi wyjaśnić:

Ocena Oceniana tematyka	Wymagania konieczne	Wymagania podstawowe	Wymagania rozszerzające	Wymagania dopełniające
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra
	<ul style="list-style-type: none"> wymienić urządzenia grzewcze stosowane w domu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zasady bezpiecznego korzystania z urządzeń grzewczych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co może być elementem grzejnym w urządzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> jakie zadanie w urządzeniu realizują: element grzejny, śmigło i termostat
Nowoczesne urządzenia w domu. Urządzenia do obróbki termicznej produktów spożywczych. Urządzenia pomagające w utrzymaniu czystości	Uczeń potrafi wyjaśnić: <ul style="list-style-type: none"> jakie środki ostrożności należy zachować, posługując się poszczególnymi urządzeniami, jakie niebezpieczeństwa wiążą się z korzystaniem z kuchenki mikrofalowej 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> dobrać naczynia, które mogą być używane w kuchenke mikrofalowej, wybrać odpowiedni program, przygotować potrawy do obróbki termicznej w kuchenke mikrofalowej 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie informacje są istotne dla użytkowników kuchenki mikrofalowej, opisać wady i zalety poszczególnych urządzeń, wyjaśnić zasadę działania systemu centralnego odkurzania 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> opisać wady i zalety poszczególnych urządzeń do obróbki termicznej produktów spożywczych, wyjaśnić, jak działa kuchenka mikrofalowa, wyjaśnić, jakie informacje są istotne dla użytkowników zmywarki, uzasadnić przewagę nowoczesnych urządzeń do usuwania kurzu nad tradycyjnym odkurzaczem

Wśród różnych funkcji oceny szkolnej szczególnie ważna jest funkcja motywacyjna. Aby ocena spełniła to zadanie, musi ukazywać uczniom, do czego są zdolni, co mogą osiągnąć. Powinna pomagać im w budowaniu pozytywnego obrazu własnej osoby. Ocena z zajęć technicznych powinna w dużej mierze uwzględniać wysiłek ucznia włożony w doskonalenie własnych umiejętności. Jest to podstawowy element, który trzeba brać pod uwagę przy wystawianiu ocen. Zawsze należy wyjaśnić uczniom, dlaczego wystawiamy ocenę wyższą lub niższą, niż to wynika z prezentowanych wiadomości czy umiejętności. Nasi wychowankowie muszą wiedzieć, że wysiłek się opłaca i zawsze zostanie zauważony.

Wynika z tego, że ważne jest uzasadnienie oceny i udzielenie wskazówek dotyczących dalszej pracy ucznia. Bardzo ważne jest uświadomienie uczniom celu danych zajęć. Uczniowie przed przystąpieniem do pracy powinni wiedzieć, co w danej pracy lub temacie jest najważniejsze. Powinny być im znane również stosowane kryteria oceny. Ich wykaz należy umieścić w widocznym miejscu.

Ocena powinna być jawna. Przy ustalaniu ocen uczniowie powinni mieć możliwość rzeczowej dyskusji. W ten sposób pomożemy im osiągnąć umiejętność samooceny.

Jeszcze raz trzeba podkreślić, że ocena wpływa na ucznia pozytywnie tylko wtedy, gdy jest uznana za słuszną, gdy stosunek nauczyciela w procesie oceniania jest życzliwy.

W kryteriach ocen uwzględniono cztery oceny: dopuszczającą, dostateczną, dobrą i bardzo dobrą. Celowo nie umieszczono oceny celującej. Ocena ta jest przeznaczona dla uczniów posiadających wiedzę i umiejętności pozaprogramowe. Nigdzie nie określono ich zakresu. Do nauczyciela należy decyzja, czy to, co dodatkowo (poza programem) prezentuje uczeń zasługuje na ocenę celującą, czy jeszcze nie. Jeśli nie, to należy uczniowi udzielić wskazówek, w jaki sposób może tę ocenę osiągnąć.